

Sygn. akt V KK 410/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

Protokolant Justyna Kryńska - Szufnara

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jolanty Rucińskiej
w sprawie **M. D.**

skazanej z art. 177 § 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 21 września 2021 r.,

kasacji, wniesionych przez obrońcę i Prokuratora Generalnego - na niekorzyść
od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 16 października 2019 r., sygn. akt XVII Ka [...]

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Ś.

z dnia 29 marca 2019 r., sygn. akt II K [...],

- 1. kasację obrońcy oddala jako oczywiście bezzasadną, kosztami sądowymi za postępowanie kasacyjne w tej części obciąża skazaną M. D.;**
- 2. uchyla wyrok w części zaskarżonej kasacją Prokuratora Generalnego i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi**

Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

M. D została oskarżona o to, że (pkt I aktu oskarżenia) w dniu 30.10. 2014 roku około godz. 17:00 w miejscowości Ś., na ul. K. na wysokości posesji oznaczonej nr [...] umyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym powodując nieumyślnie wypadek drogowy w ten sposób, że kierując samochodem marki M. o nr rej. [...] jadąc prostym odcinkiem drogi ul. K. w kierunku drogi [...] nie zachowała szczególnej ostrożności polegającej na zmniejszeniu prędkości, zwiększeniu uwagi i dostosowaniu zachowania uczestnika ruchu do warunków i sytuacji zmieniających się na drodze w stopniu umożliwiającym odpowiednio szybkie reagowanie oraz na skutek nieprawidłowej obserwacji przedpoła jazdy na prostym odcinku drogi uderzyła w pieszą M. W., która na skutek uderzenia została odrzucona na prawe pobocze i wyniku czego piesza doznała obrażeń ciała w postaci urazu mózgowo - czaszkowego oraz złamania goleni lewej stanowiących ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu w rozumieniu art. 156 § 1 pkt. 2 k.k. a następnie nie udzielając pomocy poszkodowanej zbiegła z miejsca wypadku, tj. o przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. oraz (pkt II aktu oskarżenia) o to, że w dniu 30.10. 2014 roku około godz. 17:00 w miejscowości Ś., na ul. K. na wysokości posesji oznaczonej nr [...], po spowodowaniu wypadku drogowego w ruchu lądowym nie udzieliła pomocy M. W., znajdującej się w położeniu grożącym bezpośredniemu bezpieczeństwu utraty życia, albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, mogąc jej udzielić pomocy bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, tj. o przestępstwo z art. 162 § 1 k.k.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 29 marca 2019 r., sygn. II K [...], oskarżona M. D. została uznana winną popełnienia tego, że 30 października 2014 roku około godz: 17:00 w Ś., na ul. K. na wysokości posesji oznaczonej nr [...], kierując samochodem marki M. o nr rej. [...] zbliżając się do przejazdu kolejowego oznaczonego znakiem drogowym A-8, nie zachowała szczególnej ostrożności i

nieprawidłowo obserwowała przedpole jazdy, w wyniku czego zjechała częściowo z jezdni na prawe pobocze, a następnie, powracając na jezdnię, uderzyła w pieszą M. W., która na skutek uderzenia została odrzucona na prawe pobocze doznając urazu mózgowo - czaszkowego oraz złamania goleni lewej, które to obrażenia stanowiły ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu w rozumieniu art. 156 § 1 pkt. 2 k.k., a następnie zbiegła z miejsca wypadku, tj. przestępstwa z art. 177 § 2 k.k. i art. 178 § 1 k.k. i za to, na podstawie art. 177 § 2 k.k. i art. 178 § 1 k.k., sąd skazał ją na karę 5 (pięciu) lat pozbawienia wolności. Sąd *a quo* uznał oskarżoną winną przestępstwa z art. 162 § 1 k.k., popełnionego w sposób opisany w punkcie II aktu oskarżenia i za to, na podstawie art. 162 § 1 k.k. skazał ją na karę 3 lat pozbawienia wolności. Poza tym w orzeczeniu sądu pierwszej instancji zawarto następujące rozstrzygnięcia: na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył kary orzeczone w punktach 1 i 2 i wymierzył oskarżonej łączną karę 5 (pięciu) lat pozbawienia wolności; na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary zaliczył okres tymczasowego aresztowania w okresie od 30 października 2014 r. godz. 23:00 do 19 grudnia 2014 r.; na podstawie art. 42 § 3 k.k. orzekł wobec oskarżonej zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 15 (piętnastu) lat; na podstawie art. 63 § 4 k.k. zaliczył na poczet zakazu prowadzenia pojazdów okres zatrzymania prawa jazdy od 30 października 2014 r. oraz zasądził od oskarżonej zwrot kosztów zastępstwa procesowego na rzecz oskarżycielki posiłkowej i orzekł o kosztach sądowych.

Po poddaniu powyższego wyroku kontroli odwoławczej na skutek apelacji wniesionych przez obrońców oskarżonej oraz pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 16 października 2019 r., sygn. XVII Ka [...], zmienił zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że (pkt. 1): a. uznał, że w sprawie znajdują zastosowanie przepisy obowiązujące w chwili czynu i podstawy wszelkich rozstrzygnięć uzupełnia o art. 4 § 1 kk., b. w pkt 1 wyroku sądu pierwszej instancji ustalił, iż oskarżona nieumyślnie naruszyła zasady ruchu drogowego i obniżył wymiar orzeczonej kary pozbawienia wolności do 2 (dwóch) lat i 6 (sześciu) miesięcy, c. w pkt 2 wyroku sądu pierwszej instancji obniżył wymiar orzeczonej kary pozbawienia wolności do 2 (dwóch) lat, d. w pkt 3 wyroku sądu pierwszej instancji obniżył wymiar orzeczonej kary łącznej pozbawienia

wolności do 3 (trzech) lat przyjmując jako podstawę orzekanej kary art. 85 kk w zw. z art. 86 § 1 kk w zw. z art. 4 § 1 kk, e. w pkt 5 wyroku sądu pierwszej instancji obniżył orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych do 10 (dziesięciu) lat przyjmując jako podstawę art. 42 § 2 kk w zw. z art. 4 § 1 kk. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok sąd *a quo* utrzymał w mocy, orzekając w przedmiocie kosztów ustanowienia pełnomocnika w postępowaniu odwoławczym oraz kosztów postępowania odwoławczego.

Wyrok ten zaskarżył kasacją w całości na korzyść skazanej jej obrońca adw. F. G., zarzucając we wniesionym od orzeczenia Sądu Okręgowego w P. z 16 października 2019 r. nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj.

1. art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. poprzez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, dlaczego zarzuty apelacji obrońcy skazanego M. D. okazały się niezasadne, a tym samym naruszenie dyspozycji art 433 § 2 k.p.k. i to poprzez:

a) Niewyjaśnienie rażących sprzeczności w zeznaniach siostry pokrzywdzonej A. W., w sytuacji, gdy zostały one sposób precyzyjny i jasny wyszczególnione Sądowi Odwoławczemu w zakresie wiarygodności świadka, wpływania na niego przez osoby z rodziny, nastawieniu świadka do sprawy, braku wiarygodności świadka pod kątem psychologicznym, nieprzydatności w/w zeznań dla postępowania poza zakresem w którym świadek wskazywała, że słyszała huk, widziała siostrę leżącą na poboczu oraz auto odjeżdżające z miejsca zdarzenia, wreszcie zlekceważenie w zakresie oceny tych zeznań opinii biegłej psycholog – O., która wbrew twierdzeniom sądu wskazała, że elementy zeznań małoletniej noszą cechy konfabulacji,

b) Niewyjaśnienie i nieustosunkowanie się w sposób szczegółowy do zarzutów formułowanych przez obrońcę w stosunku do opinii biegłego Z. w zakresie w jakim przy sporządzaniu opinii kierował się zeznaniami A. W., i szkicem sytuacyjnym oraz biegłego O., który dokonywał oceny zdarzenia na podstawie tożsamyh środków dowodowych z pominięciem tak istotnych kwestii jak znalezienie się buta pokrzywdzonej na jezdni, odłamków przy linii asfaltu pobocza, oraz okoliczności, że bezpośrednio po zdarzeniu ruch na miejscu wypadku odbywał

się w sposób płynny a samochody służb stały początkowo na poboczu, skutkiem czego mogło dojść do rozjechania odłamków leżących na jezdni i ich przemieszczenia na pobocze.

c) Niewyjaśnienie i nieustosunkowanie przez Sąd do pominięcia opinii biegłego M. T., z której wynikało, że istnieje możliwość, iż pokrzywdzona wraz z siostrą szły obok siebie zaś jedna z nich była wysunięta przed drugą, co uzasadnia ewentualne uderzenie w głowę A. W.. Pominięcie przez sąd bardzo istotnego aspektu zgodnie z którym z uwagi na prędkość jazdy przekraczającą 57 km/h skazana nie byłaby przy braku odblasków u pokrzywdzonej dostrzec jej na czas i wykonać manewr obronny celem uniknięcia wypadku.

d) Niewyjaśnienie szczegółowe dlaczego sąd *ad quem* nie uwzględnił zarzutu dotyczącego oceny zeznań rodziców pokrzywdzonej w sytuacji, gdy w sposób ewidentny mijali się oni z prawdą w zakresie najistotniejszych z punktu widzenia odpowiedzialności karnej aspektów sprawy, jakimi był chociażby worek posiadający odblaski, zniszczenie buta pokrzywdzonej pomimo wcześniejszego zabrania go na potrzeby „dowodu” w sprawie przez matkę pokrzywdzonej, [wreszcie] w zakresie w jakim matka pokrzywdzonej wprost nakłaniała swoje dziecko do składania fałszywych zeznań w kwestii dotyczącej worka, który A. W. miała posiadać, co zostało wykluczone przez postępowanie dowodowe,

e) Niewyjaśnienie i nie odniesienie się do zarzutu obrońcy w zakresie w którym wskazywał na treść wyjaśnień oskarżonej, w sferze dotyczącej strony podmiotowej przestępstwa z art 162 k k. i braku wiedzy, że doszło do potrącenia osoby, a nie przedmiotu, czy zwierzęcia i skupienie się wyłącznie na aspekcie prawnokarnym zamiaru ewentualnego skazanej, podczas, gdy istotą sprawy było zweryfikowanie, czy w istocie M. D. wiedziała, że potrąciła człowieka,

2 art 433 § 2 k p k. w zw. z art. 7 k p k w zw. z art. 5 § 2 k.p.k oraz art 457 § 3 k p k polegające na niedostrzeżeniu przez Sąd Apelacyjny uchybień Sądu I instancji i wydanie orzeczenia obarczonego uchybieniami wynikającymi z dokonania przez Sąd 1 instancji oceny zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności przyjęciu jako własnych ustaleń i ocen dowodów poczynionych przez Sąd I instancji, pomimo tego, iż ustalenia te były błędne, bowiem sprzeczne ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym i oparte na jego dowolnej

ocenie, dokonane przy tym z naruszeniem zasady *in dubio pro reo*, jak również nie opartej na całokształcie dowodów przy uwzględnieniu wyłącznie okoliczności niekorzystnych dla skazanego i nie wzięciu pod uwagę tych, które przemawiają na jego korzyść, w szczególności:

a) fakt, iż pokrzywdzona M. W. naruszyła nie jedną, a kilka podstawowych zasad ruchu drogowego m in.

- art. 11 ust. 2 p.o.r.d w zakresie w jakim nakazuje pieszym poruszać się po lewej stronie jezdni przodem do kierunku jazdy,

- art. 11 ust 4 p o. r. d w zakresie obowiązującym w dniu popełnienia czynu, a więc posiadaniu odbłasków na elementach garderoby poza terenem zabudowanym w nieoświetlonym miejscu,

- pokrzywdzona miała założone słuchawki na uszach oraz odtwarzacz muzyczny i najprawdopodobniej słuchała muzyki co w znaczny sposób pogłębiło jej brak uwagi i reakcji na nadjeżdżający od tyłu pojazd,

b) okoliczność, iż część odłamków znajdowała się na jezdni podobnie jak but pokrzywdzonej, a okoliczności znalezienia się tych odłamków nie zostały w zasadzie w ogóle wyjaśnione przez biegłych (biegły Z. wskazywał, że takich odłamków na jezdni nie było, biegły O. natomiast, że fakt znalezienia się buta na jezdni nie miał znaczenia dla sprawy) Ponadto przyjęcie przez biegłych wersji zdarzenia na podstawie opisu jego przebiegu na podstawie zeznań A. W.,

c) Pominięcie kwestii dotyczących braku śladu opon samochodu Marki M. na poboczu, które z uwagi na obecny tam materiał z całą pewnością pozostałyby, gdyby samochód opuścił jezdnię

oraz rażącą niewspółmierność kary w zakresie orzeczonej kary o charakterze bezwzględny i środka karnego w wymiarze maksymalnym, pomimo, że pokrzywdzona naruszyła w zasadzie większość zasad bezpieczeństwa, zaś skazana najprawdopodobniej tylko jedną jaką był chwilowy brak obserwacji jezdni z uwagi na sytuację losową za kierownicą, i przemieszczała się z prawidłową prędkością, nie będąc pod wpływem alkoholu czy innych środków odurzających, a zaburzających jej percepcję.

W konkluzji obrońca skazanej wniósł o uchylenie w zaskarżonym zakresie wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 16 października 2018 r. i uniewinnienie

skazanej od popełnienia przypisanych jej czynów ewentualnie o uchylenie w zaskarżonym zakresie wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 16 października 2018 r. i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 29 marca 2019 r. sygn. akt II K [...] i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w P. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Orzeczenie sądu drugiej instancji zaskarżył także kasacją — w zakresie utrzymującym w mocy rozstrzygnięcie Sądu I instancji o nieorzeczeniu, na podstawie przepisu art. 46 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r., obligatoryjnej nawiązki na rzecz pokrzywdzonej — Prokurator Generalny. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. w zw. z art. 46 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r. i w zw. z art. 4 § 1 k.k., polegające na przeprowadzeniu niewłaściwej kontroli odwoławczej wyroku Sądu I instancji, zaskarżonego m.in. przez pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej, w wyniku czego doszło do zaaprobowania błędnego poglądu Sądu Rejonowego, iż roszczenie o zadośćuczynienie za doznaną przez pokrzywdzoną M. W. krzywdę, wynikające z popełnienia przez M. D. przestępstwa z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. jest tożsame podmiotowo z roszczeniem o odszkodowanie z tytułu wypadku komunikacyjnego przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń i Reasekuracji [...] S.A., stanowiącym przedmiot toczącego się przed Sądem Okręgowym w P. Wydział XII Cywilny postępowania o sygnaturze akt XII C [...], co z uwagi na treść tzw. klauzuli antykumulacyjnej stoi na przeszkodzie orzeczeniu na podstawie art. 46 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r. nawiązki w kwocie 70.000 zł z zaliczeniem dokonanej wpłaty w kwocie 30.000 zł na rzecz pokrzywdzonej M. W., a w konsekwencji nieuzasadnionego utrzymania w mocy wadliwego w tym zakresie wyroku Sądu I instancji, w którym zaniechano orzeczenia nawiązki na rzecz pokrzywdzonej, podczas gdy warunkiem zastosowania przepisu art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. jest tożsamość podmiotowa występująca w sytuacji wytoczenia powództwa cywilnego bezpośrednio sprawcy

przestępstwa, wnosząc w konkluzji o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Niniejsze uzasadnienie dotyczy wyłącznie kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego. Uzasadnienie pisemne w zakresie, w którym wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2021 r., sygn. V KK 410/20, na forum rozprawy oddalona została jako oczywiście bezzasadna kasacja obrońcy skazanej M. D. nie zostanie sporządzone, sprawa została bowiem rozpoznana na rozprawie, a skazana miała przedstawiciela procesowego (obrońcę), który reprezentował ją na tym forum procesowym (art. 535 § 2 zd. pierwsze k.p.k.). Odnosnie tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia zostały na rozprawie podane ustne motywy rozstrzygnięcia.

Kasacja wniesiona przez Prokuratora Generalnego okazała się zasadna.

Rację ma autor nadzwyczajnego środka zaskarżenia, że w sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisu normującego obowiązywanie w procesie karnym tzw. klauzuli antykumulacyjnej, odnoszącej się do warunków wyłączających możliwość orzeczenia na rzecz pokrzywdzonego nawiazki, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia w procesie karnym (art. 415 § 1 zd. drugie k.p.k.). Zgodnie z dyspozycją tego przepisu „nawiazki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono”.

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że warunkiem zmaterializowania się „blokady” przewidzianej w art. 415 § 1 zd. drugie k.p.k. jest istnienie t o ż s a m o ś c i p r z e d m i o t o w o - p o d m i o t o w e j pomiędzy roszczeniem będącym przedmiotem postępowania karnego i innego postępowania, którego przedmiotem jest (albo było) roszczenie, o którym miałby orzec sąd w procesie karnym (por. m. in. wyrok Sądu Najwyższego z 16 kwietnia 2018 r., sygn. IV KK 234/17, OSNKW, z. 4/2018, poz. 32, zgodnie z którym „przeszkodą do nałożenia obowiązku naprawienia szkody jest wyłącznie tożsamość roszczenia będącego przedmiotem orzeczenia cywilnego z roszczeniem

wynikającym z przestępstwa”, zaś „każdorazowo orzekający sąd ma obowiązek przeanalizować zakres i treść tych roszczeń, po to, by potwierdzić ich tożsamość bądź też jej zaprzeczyć. Nie ulega wątpliwości, iż w wypadku gdy orzeczenie sądu cywilnego wydane zostało na rzecz pokrzywdzonego **b e z p o ś r e d n i o p r z e c i w k o s p r a w c y p r z e s t ę p s t w a**, zaistnieje tożsamość osoby zobowiązanej do wykonania roszczenia cywilno-prawnego i roszczenia wynikającego z przestępstwa” czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2014 r., sygn. IV KK 129/14, OSNKW, z. 3/2015, poz. 26, w myśl którego „warunkiem zastosowania klauzuli antykumulacyjnej z art. 415 § 5 zd. 2 k.p.k. jest tożsamość **p o d m i o t o w o**-przedmiotowa roszczenia, o którym prawomocnie rozstrzygnięto w innym postępowaniu albo jest przedmiotem takiego postępowania, z roszczeniem dochodzonym w procesie karnym, np. w trybie art. 46 k.k.; brak takiej tożsamości między roszczeniami powoduje brak spełnienia przesłanki stanu rzeczy osądzonej, czy stanu sprawy w toku”, podkr. - SN).

W niniejszej sprawie z rażącym naruszeniem przepisów prawa procesowego i materialnego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. w zw. z art. 46 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r. i w zw. z art. 4 § 1 k.k., sąd *ad quem* przyjął, że roszczenie o zadośćuczynienie za doznaną przez pokrzywdzoną M. W. krzywdę, wynikające z popełnienia przez M. D. przestępstwa z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. jest tożsame z roszczeniem o odszkodowanie z tytułu wypadku komunikacyjnego przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń i Reasekuracji [...] S.A., stanowiącym przedmiot toczącego się przed Sądem Okręgowym w P. Wydział XII Cywilny postępowania o sygnaturze akt XII C [...], co z uwagi na treść tzw. klauzuli antykumulacyjnej stoi na przeszkodzie orzeczeniu na podstawie art. 46 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r. nawiazki w kwocie 70.000 zł z zaliczeniem dokonanej wpłaty w kwocie 30.000 zł na rzecz pokrzywdzonej M. W.. W konsekwencji doszło do utrzymania w mocy wadliwego w tym zakresie wyroku sądu pierwszej instancji, którym zaniechano orzeczenia nawiazki na rzecz pokrzywdzonej.

W realiach sprawy tożsamość przedmiotowo-podmiotowa roszczenia będącego przedmiotem toczącego się w dacie wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia postępowania cywilnego i roszczenia, o którym miałby orzekać sąd

karny nie zachodzi. To prawda, że pokrzywdzona — w dacie wniesienia kasacji przez Prokuratora Generalnego — M. W. była stroną prowadzonego przed Sądem Okręgowym w P. postępowania (sygn. akt XII C [...]) o odszkodowanie, zadośćuczynienie i rentę za cierpienia związane z obrażeniami ciała doznanymi wskutek wypadku drogowego, za spowodowanie którego oskarżona M. D. została skazana wyrokiem Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 29 marca 2019 r., sygn. akt II K [...], zmienionym następnie wyrokiem (zaskarżonym obecnie kasacją Prokuratora Generalnego) Sądu Okręgowego w P. z dnia 16 października 2019 r., sygn. akt XVII Ka [...] (tożsamość zdarzenia faktycznego będącego przedmiotem postępowania cywilnego i postępowania karnego).

M. W., reprezentowana przez rodziców R. i H. małżeństwo W., złożyła jednak w dniu 6 listopada 2014 r. pozew przeciwko u b e z p i e c z y c i e l o w i, tj. przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń i Reasekuracji [...] S.A., w którym ubezpieczony był pojazd oskarżonej, określając wartość przedmiotu sporu na kwotę 1 136 000 zł. Kwota wskazana w pozwie cywilnym została pomniejszona o kwotę stanowiącą treść ugody zawartej w dniu 12 grudnia 2014 r. pomiędzy M. D., a rodzicami małoletniej wówczas pokrzywdzonej M. W., która została ustalona jeszcze na etapie postępowania przygotowawczego. Zgodnie z treścią tej ugody M. D. zobowiązała się zapłacić pokrzywdzonej kwotę 70 000 zł tytułem częściowego zadośćuczynienia za wyrządzoną jej krzywdę. W dacie podpisania ugody rodzice małoletniej pokrzywdzonej otrzymali jednak tylko kwotę 30 000 zł, pozostałą część pokrzywdzona miała otrzymać w ciągu 1 miesiąca po uprawomocnieniu się wyroku skazującego oskarżoną w trybie art. 335 § 1 k.p.k. na karę uzgodnioną z prokuratorem (do czego — tj. do skazania w trybie przepisu art. 335 § 1 k.p.k. — w sprawie jednak ostatecznie nie doszło z uwagi na zmianę strategii procesowej oskarżonej).

Skoro zatem pozew w sprawie cywilnej związany z wypadkiem, który spowodowała M. D., skierowany został nie przeciwko o s k a r ż o n e j, lecz wobec u b e z p i e c z y c i e l a – Towarzystwa Ubezpieczeń i Reasekuracji [...] S.A. na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (j.t. Dz.U. z 2021 r., poz. 854 ze zm.) to — wbrew

stanowisku Sądu Okręgowego w P. — brak było tożsamości p o d m i o t o w e j roszczenia cywilno-prawnego skierowanego przeciwko ubezpieczycielowi, co do którego w dacie wniesienia kasacji toczyła się sprawa cywilna przed Sądem Okręgowym w P., a żądaniem orzeczenia obligatoryjnej nawiązki, którą zasądza się w ramach postępowania karnego na podstawie przepisu art. 46 § 2 k.k. Zatem nie tylko sąd *a quo*, ale także sąd odwoławczy — z rażącym naruszeniem przepisów art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. w zw. z art. 46 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r. i w zw. z art. 4 § 1 k.k. — błędnie uznał, że w sprawie zachodzi p o d m i o t o w a tożsamość roszczenia dochodzonego w postępowaniu cywilnym oraz ewentualnym orzeczeniem nawiązki na rzecz pokrzywdzonej M. W. i nie uwzględnił zarzutu naruszenia przepisu art. 46 § 2 k.k. podniesionego w apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego.

Sąd pierwszej instancji bardzo oszczędnie odniósł się do kwestii dopuszczalności zasądzenia w sprawie zadośćuczynienia, podając w treści pisemnych motywów, że „orzeczenie [zasądzenia zadośćuczynienia w kwocie 70 000 zł, z zaliczeniem dokonanej już wpłaty, którego domagali się oskarżycielka posiłkowa oraz oskarżyciel publiczny] było niemożliwe. Zgodnie z uregulowaniem art. 415 § 1 k.p.k. nie można orzec na rzecz pokrzywdzonego nawiązki [...], zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. Sądowi z urzędu, wobec złożenia protokołu z rozprawy cywilnej wiadomo, że toczy się proces o odszkodowanie przed Sądem Okręgowym w P.”. Rozstrzygnięcie w tym zakresie zakwestionował w apelacji wniesionej w sprawie pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego.

W zaskarżonym wyroku Sądu Okręgowego w P. błędnie przyjęto, że „zawierający klauzulę antykumulacyjną art. 415 § 5 zd. 2 k.p.k. nie stawia [...] żadnych dodatkowych warunków rozróżniających poszczególne, uregulowane w prawie materialnym, przypadki orzekania nawiązki. Skoro [...] toczy się obecnie proces przed Sądem Okręgowym w P. z powództwa M. W. przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń i Reasekuracji [...] S.A. o odszkodowanie z tytułu wypadków komunikacyjnych [...], to spełniony został zakaz orzekania nawiązki w

postępowaniu karnym, która pokrywałaby się co najmniej częściowo z rozpoznawanym jeszcze roszczeniem cywilnym. W ten sposób unika się zatem powstania potencjalnych dwóch tytułów egzekucyjnych dotyczących tego samego roszczenia bądź jego części”.

Niezależnie od wskazanego powyżej braku istnienia tożsamości podmiotowo-przedmiotowej pomiędzy roszczeniem będącym przedmiotem postępowania cywilnego, którego stroną powodową jest ubezpieczyciel, a nawiązką orzekaną w postępowaniu karnym (co stało na przeszkodzie odwoływaniu się do treści klauzuli antykumulacyjnej przewidzianej w przepisie art. 415 § 1 zd. drugie k.p.k.) należy podkreślić, że w orzecznictwie trafnie zwraca się uwagę na to, że „[...] wykładnia przepisu z art. 415 § 5 k.p.k. powinna mieć charakter *z a w ę ż a j ą c y*, tak aby sąd karny miał maksymalną swobodę w realizowaniu wszystkich celów procesu, wśród których jest obowiązek zapewnienia pełnej ochrony prawnej pokrzywdzonemu, przewidziany w art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k., polegający, między innymi na kompensowaniu poniesionych przez niego szkód” (postanowienie Sądu Najwyższego sygn. IV KK 129/14, podkr. - SN).

Mając powyższe na uwadze, uznając zarzut rażącego prawa procesowego i materialnego sformułowany w kasacji Prokuratora Generalnego, które mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia za zasadny, należało wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 16 października 2019 r. uchylić w zaskarżonej części i sprawę w tym zakresie przekazać do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.